

Kongl. Swea hof-rätts dom, uti saken emellan curatorerne uti Hultmanske gäl...

1700-1829 27 Bfa Br. Hultman

National Library
of Sweden

1789 (1790)

[HULTMAN]

jurid. sig.
Rätteg. handl.
(B)

1700-1829

Kongl. Swea Hof-Rättz

D O M,

Uti Saken

Emellan

Curatorerne

Uti Hultmanske Gåldbundna Boet

Och

Großhandlaren Jurgen Christ. Müller,

Swar emot annan

Kärande och Swarande,

Angående

Worna Bruffs Handel.

Stockholm,

Tryckt hos Johan Georg Lange, 1790.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

PH.D. THESIS

1955

DEPARTMENT OF CHEMISTRY

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

PH.D. THESIS

1955

DEPARTMENT OF CHEMISTRY

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

— — — — —

Kongl. Maj:ts och Rikets Swea Hof-Rätts Dom, uti den af Väster Norrlands Lagmans-Rätt, den 3:die October 1789, dömde och til Kongl. Hof-Rätten wädjade Sak, emellan Grosshandlaren Jurgen Christopher Müller, å den ena, och Syflomännen i Grosshandlaren Hultmans Enkas, Fru Carolina Hultmans jämte Söners Assessoren Johan Niclas Hultmans och Bokhållaren Gustaf Hultmans gäldbundne Bo, Håradshöfdingen ydle och Lagfarne Fredric Dahlman, Hof-Auditeuren Wälbetrodde Johan Steinholtz och Extra Ordinarie Fiscalen i denne Kongl. Hof-Rätt Wälbetrodde Johan Gustaf Norlin, å andra st:dan, hwaremot annan Kärande och Swarande, angående desse sidstnämdes, tillika med Rådmannens och Grosshandlarens i Gessle Nils Jacob Sehlbergs och Sohns hos Alta Sockens Tings-Rätt, efter särskilte Stämningar, gjorde påståenden, at det köp om Borna Bruk, med Gustafsforsh och Sparresforsh Manufactur-Werk, samt öfrige derunder lydande lågenheter, jämte de den 11:sta Junii 1787 wid alla Werken besintelige Förlager och Inventarier, hwilket alt Hultmans Enka och Söner den 11:te Junii 1787, til Müller skal försäldt, måtte såsom olagligt förkraftlöst och ogilt förklarast, samt berörde Bruk med Inventarier och Effecter anses för en Hultmanska Gäldbundne Boets tilhörighet, och Müller åläggas til Concours-Massan återbära med ränta alt hwad han i anseende til samma köp, genom oriktiga liquider, hos Hultmanska Husset sig til godo beräknat samt upburit, at Müller efter Lagmån anses, för det han satt sig i besittning af Bruket, och hwad där funnits, som under köpet ej skal varit begripit, samt årsätta den Borgenäverne härigenom orsakade kostnad och skada; som ock angående Müllers gentalan, om köpets bestånd med mera: samt Sehlbergs och Sohns emot Müller påstodde answar, ersättning och skadestånd;

Deröfwer Ulfsta Tings-Rätt, å Urtima Ting den 29 Au-
 gustii 1789 sig utlätit: Och först ansett den Fullmagt för
 gällande, i grund hwaraf Assessoren Hultman med Mül-
 ler köp Slutit, dernäst godkänt de edeligen afhörde köpe-
 wittnen, och hufwudsafeligen, af ansörde skäl, samt i för-
 mågo af 1 Cap. 1 §. och 10 Cap. 1 §. Jorda-Balken samt
 18 Cap. 2 §. Handels-Balken förklarar, det om Worna
 Brukt Slutne köp för fast och gällande och i följe deraf bi-
 behållit Müller wid den derigenom förwårswade ägande-
 och besittnings-rätt; men som Müller lämnat i Hultmanska
 Husets händer, jämte Bruket, sine förut inhandlade, til
 Tiugu Tusende Riksdaler ansedde Inventarier och Effecter,
 så borde, enligt 16 och 17 Cap. Handels-Balken och Kongl.
 Concours-Stadgan, Müller til Hultmanska Boet återstäl-
 la alla de Inventarier och Förlager wid Bruket, som han
 ej efter sitt tillräde för egne penningar, enligt Brukets
 Räkenskaper inhandladt; Müller likwål obetagit, at för
 hwad uti hans, efter Köpe-Contract, betingade Inventarier
 och Effecter kunde brista, söka sin årsättning i den af Fru
 Hultman och hennes Söner anmålte Af- och Företrädes-
 twist, och har Håradts-Rätten angående frågan om Köpe-
 stillingen, samt de derå gjorde af- och återbetalningar,
 hwilket ämne Håradts-Rätten ansedt wara en del af Huf-
 wudsaken, som af bemålte Rätt borde pröfwas, förwist
 Parterne til widräkning af gode Mån, hwarefter Håradts-
 Rätten, som lätit hero wid Müllers wilkorliga begifwan-
 de ifrån sin talan emot Sehlberg och Son wille, ej min-
 dre öfwer hwad stridigt bleswo, än öfwer frågan om år-
 sättning, Rättegångs kostnaden, och det mera, sagligt slut
 meddela, men kostnaden å Urtima Ting komma Hultman-
 ske Boets Borgenärer at bestå; Lagmans-Rätten åter har
 genom förberörde sin Dom, Håradts-Rättens utlåtande
 ändrat i hwad som rörde den, Assessoren Hultman med-
 del.

delte Fullmagten at köp Ruta, hwilken Fullmagt Lagmans-
 Rätten ansedt icke wara gild; men med Härads-Rätten
 förklarar, at i anseende til det ena köpe-wittnet Justitia-
 rien Segerström ej något förekommo, som förswagade dess
 wittnesmål, hwaremot Lagmans-Rätten sig yttrat, at det
 andre köpe-wittnet Notarien Westerberg, som, utan kun-
 skap om Köpe-afhandlingens innehåll, endast den under-
 skrifwit, icke kunde medföra något werkande bewis, och
 hwad hufwudsakeligen anginge köpets bestånd, har Lag-
 mans-Rätten, af flere andragne orsaker, Tings-Rättens
 Utslag ändrat och förklarar Köpe-afhandlingen och Köpe-
 Brevwet, emellan Affessoren Hultman och Grosshandlaren
 Müller, såsom icke lagligen uprättade och bewakade, ogil-
 da och kraftlöse, afwen som det den 21 April bewilljade
 Upbud; och at i följe deraf Worna Järn-werk med tilhö-
 righeter woro en Hultmans gäldbundne Boets egendom,
 som Müller genast borde afträda, och jämte Handlingar,
 Böcker och Räkenskaper Massan wid ansvar för all skada
 tilstålla låta, Müller dock obetagit, at wid Afträdes- och
 Förmons-twisten styrka och bewaka de försträckningar, hwar-
 med han gädt Hultmanska Huset tilhanda; I följe hwaraf
 Borgenärerens instämde och af Tings-Rätten til widräkning
 och framdeles utförande wid bemälte Rätt utstaldte talan,
 at Müller skal i anseende til köpet, genom oricktiga liqui-
 der, sig mera beräknadt än wederbordt, kommo under den
 Domstols pröfning hwilken Afträdes- och Förmons-twisten
 urstilde, och då det ansvar Borgenärerne samsält och
 Sehlberg och Son särskildt fordrat af Müller, för det han
 tagit besittning af Bruket, det förwaltat och hindrat Sehl-
 berg och Son, at såsom förläggare, gagna sig af de ge-
 nom deras förslag tilkomne Inventarier och Effecter, an-
 komme på den til Kongl. Hof-Rätten genom Besvär drag-
 ne Qwarstads-fråga, har Lagmans-Rätten icke ansedt sig

tilståndigt derom något utlåta; För öfrigt är Rättegångs-
kostnaden Parterne emellan qwittad: deruti Grosshandla-
ren Müller ändring söker och Borgenärernes Systemän i
wisse delar, som dem emotgått; Hwarom jämte å ömse
sidor fordrad årsättning för Rättegångskostnad twistas;
Gifwen och utfärdad i Stockholm den 9 Junii 1790.

Kongl. Hof-Rätten har af de ingifne Skrifter och Handlingar samt
hwad wid de muntelige förhören blifwit ytterligare anfordrt och afhör-
de wittnen intygadt, om denne saks beskaffenhet sig underrättad gjordt.
Och hwad först angår det af Systemännen i Fru Carolina Hultmans och
hennes Söners gäldbundna Bo, gjorde påstående, det Grosshandlaren Mül-
ler, som ej rätteliga och i wederbörlig ordning skal fullgjordt Under-Rätter-
nes Domar i hwad de woro sammansämmande, måtte af sitt tagne Wad,
och all widare talan i den delen, som rörde Bruket Inventarier och Effec-
ter samt Böcker och Räkenskaper, förlustig anses; Så emedan Lagmans-
Rätten uti det, i anledning af Grosshandlaren Müllers derom gjorde Ansök-
ning, den 6 October 1789 til förklaring öfwer det meddelte wade-bewiset gif-
ne utlåtande, lämnat Müller den underrättelse, det honom åläge, jämte sin
inlaga, til Kongl. Hof-Rätten, foga bewis, det han til Borgenärernes gode
Mån utgifwit alla de Inventarier och Förlager wid Bruket, som han ej
efter sitt tillträde för egne penningar, enligt Bruks-Räkenskaperne, inhand-
ladt, men tillika förklarar, at om genom deras utleswererande Bruks-driften
efter Müllers föregifwande, skulle afstadna, borde Müller då ställa för sig
twåne säkre Löftesmän, som borgade bägge för en, och en för bägge, för
de Tjugu Tusende Riksdaler, hwartil samma Förlager och Inventarier uti
Köpe-afhandlingen woro uptagne, dock med willkor, samma afhandling inne-
höll; i följe hwaraf Müller, wid Wadets fullföljande här i Kongl. Hof-
Rätten, tillika bifogat en af Fabriqueurerne Jacob Jacobson Howing och
Henric Hebbe undertecknad Löfteskrift, hwarigenom de åtagit sig ansvar
för så stor del af desse, til berörde summa beräknade Inventarier och Effec-
ter, som Müller, efter de sammansämmande Domarne, skulle wid framde-
les skeende Liquid kunna komma til Hultmanste Husets Borgenärer at af-
träda, afwen som de åtagit sig enahanda ansvar för hwad af desse Inven-
tarier och Effecter kunde upgå eller blifwa förwandlade til befrämjande af
Bruksrörelsen; Ty och som det icke finnes, at Lagmans-Rätten, efter hwad
Systo

Sydomänen, förment Müller hafwa tillhört, hvarken föreskrifwit honom at först nedfatta Inventariernes värde, och om han det ej mågtade, borgen ställa, eller at denne borgen tillika borde sträcka sig til Brukets Böcker och Räkenskaper, och hwad de ärindrat, som skulle samma borgen i öfrigt icke vara så owilkorlig, som Lagmans-Rätten förordnat, i det den endast hade afseende på så stor del, som Müller efter framdeles liquid kunde komma til Borgenärerne at astråda, så mycket mer förfaller, som då Hårad-Rätten, genom sitt Hufvudsafeliga utlåtande i denne delen, ansedt Müller böra återställa Concours-Massan alla de Inventarier och Förlager, som han icke efter sitt tillträde för egne penningar, enligt Bruks-bok, inhandladt, och Lagmans-Rätten desamma i så måtto faststaldt, at Müller, jämte det mera, åfwen borde desse Inventarier til Borgenärernes gode Mån affstå, någon annan grund til fullgörandet då icke kunde tagas, än i öfwerensstämmelse med Hårad-Rättens Dom, hwaraf följer, at enår icke annorlunda, än efter framdeles skeende liquid och urskilning kan utredas, hwad af desse Inventarier Müller enskildt, eller Hultmans Gåldbundna Bo må gemensamt tillhöra, derigenom ej är wordet felat, at uti Löstes-skriften en sådan liquid blifwit återopad, Lagmans-Rätten desutom uti öfwanberörde sitt utlåtande angående de ågångne Domars fullgörande, låtit det ankomma på Müllers eget wal, at antingen desse Inventarier, och förlager utgifwa, eller om han för sin del funno, at Bruks-driften derigenom stadnade, borgen för dem ställa, och ehwad klagan Sydomännerne anfördt öfwer Lagmans-Rättens utlåtande i denne omständighet, Müller, så länge berörde utlåtande ej blifwit ändrat, ändock ej varit skyldig i sådant afseende inträtta fullgörandet efter annan undervisning än den Lagmans-Rätten honom meddelt; Alltså finner Kongl. Hof-Rätten, at Müller, som enligt den honom lämnade föreskrift, en der efter författad borgen stält, wid hvars wedersåftighet icke varit något at påminna, derigenom i acktagit hwad honom til fullgörande af Underrätternes Domar blifwit ålagt, och at han således af sitt wad och talan i denne del sig icke förlustig gjordt.

Hwad dernåst angår de emot de återopade Köpe-wittnen gjorde påminnelser: å Grofhandlaren Müllers sida, at Lagmans-Rätten förklarar Notarien E. Westerbergs blotta underskrift såsom wittne å Köpe-Åfhandlingen och Köpe-Brefwet, icke kunna gifwa det samma något werkande bewis, och af Sydomänen åter i den delen, at Lagmans-Rätten icke funnit något förekomma, som förswagade Justitiarien Segerströms wittnesmål; så emedan Lagmans-Rätten, egentligen af den grund, at Westerberg icke kânt innehället af de Handlingar, han som wittne undertecknad, förkastat hans intygande, men
så

sådant, endå något annat till hans ogillande icke förekommer, ej kan föransleda dertill, at ju witsord må lämnas åt hwad och så mycket Westerberg såsom köpe-wittne wetat och haft sig bekant, hålft behörig kunskap om det som förhadades icke blifwit wittnet wägrad och han, efter affigten med underkriften, styrkt, at å ömse sidor fritt och otwungit affhandlat blifwit; Notarien Westerberg, samt det han årkänt sitt namn och underkrift på i fråga warande Handlingar, här i Kongl. Hof-Rätten ytterligare hörd, utom annat, åfwen intygat, at efter det den ena af Contrahenterne från en skrifwande ställning upstått, han sedt den andra teckna sitt namn och bägge sätta sine Sigill på de samma papper, Westerberg som wittne underskref, samt at Contrahenterne derefter af wittnena emottogo, åfwen som de inbördes betygade hwarannan de wid dyllke tillfällen wanlige lyckönskningar; hwad emot det andra wittnet, eller Justitiarien Segerström, blifwit af Syblomannen påmint; enligt Lagmans-Rättens utlåtande derom, ej kan förringa wärkan af hans underkrift såsom köpewittne, då i anseende till den befattning han haft med köpet, sådant fast mera utmärker et å ömse sidor höft förtroende, och det biträde, hwarmed Justitiarien sedermera skall godt Affessoren Hultman tilhanda, i det som rörde anmälan om Husets oförmögna tillstånd, utgör et särskilt ärende, som icke har något egentelligt sammanhang med köpet, hwilket mera än et och et halft år förut påstås hafwa varit afflutadt; Ty och i anseende till hwad ofwan anfördt är, finner Kongl. Hof-Rätten icke något förekomma, som föranleder dertill, at anse Justitiarien Segerström och Notarien Westerberg i denne sak jäfaktige, eller som kan betaga deras underkrift, såsom köpewittnen, den Lagliga wärkan, den samma efter sakens beskaffenhet medföra må.

Widkommande sedan frågan om den fullmägt, som till köpets afflutande skall varit af Affessoren Hultman företedd, och Grofhandlaren Müllers sökte ändring i Lagmans-Rättens utlåtande, hwarigenom berörde fullmägt blifwit för ogild ansedd, wid hwilket Lagmans-Rättens yttrande Syblomannen åfwen den påminnelse gjort, at bemålte Rätt icke tillika af den grund ansett samma fullmägt för obehörig, at wittnen wid des underkrift icke när varit; Så alldenstrund ofwannämde af Fru Hultman och förenämde hennes Son Bokhållaren Gustaf Hultman den 22 Junii 1787 utgifne fullmägt, för Affessoren Hultman, at, så wäl för deras delar, som för sig sjelf, till Grofhandlaren Müller försälga Borna Järn-Bruk med alla des tilhörigheter, är så inråttad, at Ombudet ågt oinfränkt magt sluta köp på hwad wilkor som hålft, hwarmed Huswudmännen förklarar sig så nögd, som hade de sjelfwe gjordt köpslutet, och de således ej förwarat sig annan talan, än den som

som 18 Cap. 2 §. Handels-Balken lämnar Hufvudman öppet, at med Om-
budet utföra rörande skadestånd; i följe hwaraf i fråga warande fullmägt ej
annorlunda kan skärskådas, än efter hwad Lagen i 15 Cap. 4 §. Rättegångs-
Balken jämfördt med 18 Cap. 1 §. Handels-Balken i allmänhet fordrar en
Laga fullmägt böra åga, och wid tillämpningen deraf, berörde fullmägt, som
af Fru Hultman och hennes Söner finnes vara egenhändig med deras namn
och Signeten undertecknad, icke blifwit af utgifwarne klandrad eller åtalad,
utan fast mera till sitt lnehåll årkänd, hwilket årkännande, ånffönt det icke
skedt före än wid den tid, Hultmanska Husets obestånd redan war bekant,
dock icke kan föringra fullmägtens kraft och wärkan, enär fråga om samma
fullmägtis giltighet förut icke uppstådt, hwartil åfwen kommer, at genom ett
wittne Justitiarien Segerström är wordet styrkt at fullmägten wid köp-slut-
tet blifwit upwist och aflämnad, som ock Notarius Publicus Wälbetrodde
C. Ojängius intygadt, det han den 6 Junii 1788 och således lång tid före
än Hultmanska Husets obestånd war bekant, berörde fullmägt sedt och en af-
skrift deraf bewittnat, deremot Syslomånnen icke gittat wisa, at sig härmed
annorlunda förhållit, än å Müllers sida påstådt och af utgifwarne sjelfwe år-
kändt blifwit, hwilke sednare defutom, genom antagande af köpet och des
följder, berörde fullmägt i så måtto åfwen godkändt; och det, at denne full-
mägt, efter Syslomånne påstående, åfwen bordt wara med wittnen försedd,
i förewarande händelse icke utgör någon owillkorlig nödwändighet, så at full-
mägten, då något emot des behörighet i öfrigt ej förekommer, endast dersföre
ogillas skulle, i synnerhet då Lagen i 10 Cap. 1 §. Jorda-Balken, hwaråst
stadgas, at ingen hafwe magt at sälja, förbyta eller förpanta annars mans
Jord och Hus, utan han hafwer hans öppna Bref, och Fullmägt dertill,
icke påbjuder, at wittnen böra en sådan fullmägt styrka, hwilket Lagens för-
ordnande, såsom egenteligen hörande til hwad nu är i fråga, ej kan tagas i
det widsträckt begrep, som skulle hwad i 11 Cap. 1 §. Giftermåls-Balken
föreskrifwes, då Mannen må Hustruns fasta Guds förpanta, eller försälja,
åfwen hit böra lämpas; Fördenskul finner Kongl. Hof-Rätten skäligt, Lag-
mans-Rättens utlåtande i denne del at ändra, och med Hårad-Rätten an-
se berörde Fullmägt medföra Laglig kraft och werkan.

Hwad således Hufvudsakeligen widkommer den emellan Assessoren Hult-
man, i följe af ofwanberörde fullmägt, och Grofhandlaren Müller, den 11
Junii 1787 slutne Afhandling, hwarigenom Worna Bruks Öfre och Nedre
Hammar, om Nitton Skeppunds Hammar-skatt, utom Frälse-rätt och
Rest-Smide samt dertill hörande Manufactur-Werk, Gustafsforck och

Sparreforb, med alla derunder liggande Hemman och lågenheter, Mjöl- och Säg-Öwarnar, Grufwor och Skogstillhörigheter, jämte de den 1:sta i berörde Månad wid alla Werken befintelige Förlager och Inventarier, blifwit till Müller uplätne för Sjuttio Tusende Riksdaler, hwaraf Tjugu Tusende Riksdaler för Inventarier och Förlager woro beräknade, hwilket köps laglighet och bestånd Müller yrkat, men Eyslömännen åter bestrida och dels i anseende til de af Lagmans-Rätten för köpets ogillande antagne skal, dels ock i andre dermed gemenskap ägande omständigheter, rättelse påstått; Så ehuruwäl Eyslömännen i Hultmanske gäldbundne Boet, utom annat, jämnwäl af den anledning förment detta köp, böra för ogildt anses, at om än den emellan Hultman och Müller ingångne Afhandling blifwit sluten å den dag föregifwit wore och jämnwäl warit behörigen styrckt, skulle densamma til sin natur och egenkap icke kunna anses för något köp, utan blott som en förskrifning och försäkran, at Müllers fordran på wisse terminer betala, at Hultmanska Huset, då Afhandlingen slöts, redan skal warit oförmögigt, at detta köp skal blifwit förtegadt och at Müller underlåtit dermed behörigen lagsara; Dock likwäl och aldenstund icke annorlunda än för fast och otwifwelactigt antagas kan, at Assessoren Hultman i kraft af ofwanberörde honom meddelte Fullmagt, med Müller i förberörde mätto affhandlat, å den dag, som Köpe-Contractet och Köpe-Brefwet utwisa, hwilket styrkes utaf hwad de wid köpet närwarande wittnen intygat, som bägge deruti sammanstamma, at de för dem uppedde Hufwudskrifter af desse Handlingar, äro de samme Papper, hwilka de på den dagen såsom wittnen undertecknad, och enligt hwad ofwanberördt är, genom Notarii Publici Osängii wittnesmål äfwen är uplyst, at en affskrift af i fråga warande Fullmagt och Köpe-Bref i Junkt månad 1788 blifwit af honom bewittnad, såsom likalydande med de för honom upwiste Hufwudskrifter, hwaraf således följer, at denne Afhandling, som til sin werklighet och warelse blifwit fulleligen styrckt, äfwen tillkommit i en tid, då Hultmanske Huset ostridigt tilhörde, at om sin Egendom sjelf styra och råda; Hwad emellan Hultman, såsom Säljare och Müller såsom Köpare, då aftalt och betingadt blifwit skedt, både fritt och utan twång, hwilket Justitiarien Segerström genom sitt wittnesmål omständeligen uplyst, och det andra wittnet Notarien Westerberg äfwen i så mätto styrckt, at änskönt Westerberg ej kânt egenteliga innehället af det han undertecknad, han likwäl ej annat förmärkt, än en både friwillig och stadgad föresats til hwad som förhadades, något twifwelsmål derom icke eller öger rum, at ju Assessoren Hultman då warit försedd med berörde fullmagt at Handelen sluta, hålft, utom det at ena köpewittnet sådant intygat, Köparens

rens egen säkerhet dermed varit förknippad, i hwilket afseende berörde full-
 magt, som då til köparen blifwit öfwerlemnad, äfwen nu, med thy åtföl-
 jande ägande-rätts Handlingar, uti hans wärjo finnas, deremot icke blifwit
 wist, hwarken at Fru Hultman, eller Bokhållaren Hultman låtit förwär-
 ka något, som kunde föranleda därhån, at sig härmed annorlunda förhållit,
 utan har hon fast mera inför Rådshufw: Rättens Deputerades Protocoll,
 efter aflagd Bouptecknings-Ed, förklarar, at Worna Bruk, såsom för
 mera än et och et halft år eller derutöfwer, till Grofhandlaren Müller för-
 såldt, icke funnat såsom någon Boets tilgång uptagas; sådant äfwen win-
 ner styrka, ej allenast genom Notarli Publici Osängii förberörde wittnes-
 mål, utan ock öfwerensstämmer med innehållet af flere Hultmanske Husets
 å Müller staldte inwisningar och qultto-bref, samt i synnerhet det af den
 10:de November 1788, hwarigenom Ettusende Eshundrad Uttatio Riksdal-
 ler blifwit å Worna Bruks köpefälling hos Müller Affignerade, äfwen som
 Hustru Hultman och Affessor Hultman den 17:de Januarii 1789, skriftell-
 gen årkändt, det Müller å berörde köpefälling då antagit twänne deras in-
 wisningar i Järn-Contoivet, tillsammans på Uttatusende Sjuhundrade Riks-
 daler, utom de flere Summor, som i berörde och månader derpå i afräk-
 ning å köpefällingen gifne blifwit; hwilket alt, som til en del tilldragit sig
 flere månader för Hultmanske Husets obestånd, således tydeligen utmärker,
 ej allenast et godkännande af köpet, utan ock at samma köp till någons för-
 fång ej blifwit doldt, hwarföre ock det, at Affessoren Hultman, dels i bref
 til Handelsman Gehlberg och Son, den 22 Januarii 1789, utbudit Wor-
 na til salu, dels ock i bref den 5 Martii samma år til Inspector Roos för-
 klarat, at om af Gehlberg eller Müller någre förfrågningar gjordes, de ej
 skulle beswaras, sådant ej werkar på Müllers då redan af Hultman årkän-
 de rätt, utan wittnar endast om Hultmans försök, at så widt ändå möjligt
 varit, bibehålla anseende af Credit och förtroende; den fölgd åter som til
 desse Handlingars opåttelighet deraf welat ledas, at uti Fullmagten de or-
 den: med alla des tillhörigheter, woro skrefne emellan raderne, och uti det
 exemplar af Köpe-afhandlingen, som Hultman för sig behållit, orden: wid
 alla Werken, uteslutne samt i Köpe-Brefwet, Rest-Smide wore öfwerkris-
 wit, så mycket mindre kan werka på hela köpets bestånd, som, utom det at
 någon twist förut emellan köparen och Säljaren här om icke upstådt, det
 Exemplar af Köpe-Contractet, som Müller i händer hafwer, finnes utan
 öfwerkrisning innehålla samma ord och mening, blott at de orden: Rest-
 Smide, i Köpe-Brefwet äro satte öfwer raden, hwilket dock, såsom til sin
 egenfkap efter Bergsförättningarne från Bruket ofskiljaktigt, icke förtjenar nå-
 get

got afseende eller särskildt wederslägning; Fördensful och som genom formelligt Salu-Bref Hultmanske Huset emot wist utsatt köpefälling afhändt sig, och deremot tillägnat Müller, hans Hustru och Afswingar Worna Bruk och tillhörigheter med full ägande rätt, under förbindelse, jämnwäl til hemul efter Lag, och det, at emellan Hultman och Müller särskildt så betingat war, at där den förre eller Hultman gitte på utsatte tider och til faststälte Summer återbetala Köpefällingen, skulle hela den försälde Egendomen honom åter tillfalla, icke innefattar annat än et lösligt wilkor, deraf fölgde, at så snart Hultman brast i berörde wilkors upfyllande, widtog i och med det samma, enligt Afhandlingens uttryckeliga innehåll, Müllers rätt, at den försälde egendomen nästa månad derefter tillräda, hwilket, änskönt Müller icke genast låtit sådant gå i fullbordan, dock icke kan förswaga Afhandlingens werkan i synnerhet som genom ofwanberörde Müller meddelte Köpe-Bref, ägande rätten redan blifwit honom öfwerlemnad, hwadan och något ytterligare afhändande å Säljarens sida icke war af nöden; hwad åter angår, at Müller icke genast efter det Afhandlingen slöts, med detta köp lagfara låtit, därwid förkommer, at Lagen, då den uti 4 Cap. i S. Jorda-Balken påbjuder, at med köp af fast egendom lagfaras bör, icke föreskrifwer någon wist tid, in om hwilken en sådan lagfart bör för sig gå, mindre derwid fäster det åfwentyr, at om sådant icke i ackttages, köpet förthy skal wara ogildt, och ehwad Müllers skyldighet, at med Egendomen lagfara, anses, antingen ifrån den Hultmanske Huset i Köpe-Contractet förbehållne återbetalnings-tid af Köpefällingen, eller efter de senaste af samma Hus i November månad 1788 gjorde afbetalningar, Müller i förra händelsen ej före än wid Högste Tinget år 1788, och i den sednare icke tidigare än som skedd, kunnat om en sådan lagfart besörja; det jämnwäl uplyst är, at ifrån den dag Hultmanske Huset med Müller, på fått bemålt år, om Worna Bruk afhandlade, icke någon genom inreknning i selswa fastigheten sin rätt förwara sökt, hålft hwad Handelsmännen Gehlberg och Son särskildt angår, hwilke icke bordt wara ukunnoge derom, at Hultman förut håstade i betydlig skuld hos Müller, deras talan förnämligast har afseende på senare af dem gifwit förslag, hwar före de säkerhet yrka; Alltså pröfwat Kongl. Hof-Rätten råttwist Logmans Rättens Dom at ändra, och i förnågo af 1 Cap. 1 och 2 SS, samt 10 Cap. i S. Jorda-Balken och 18 Cap. 2 S. Handels-Balken förklara det om Worna Bruk slutne köp och Afhandling för fast och gällande, samt förthy bibehålla Groffhandlaren Müller wid ägande- och besittnings-rätten af förenämde Bruk och fasta Egendom, med alt hwad thy tillhör; Hwarföre och den för Müller å denne Egendom redan ägångne lagfart gällande wara skal, hwar

Hvarigenom således Müllers Klagan, at Lagmans-Rätten äfwen frändömt honom den del i Egendomen, som Affessoren Hultman enstildt skall tillhördt, nu mera förfaller. I följe hwaraf och emedan under handelen om Borna Bruk jämwal varit begripne de wid alla Werken den 1 Junii 1787, befintelige Förlager och Inventarier, och den omständighet, at Hultmanske Huset under wisse wilkor förbehållit sig Egendomens återlöfen, samt at emedertid få sitta af, Bruket i förvaltning, icke förändrat mindre uphåfwit Müllers genom det behörigen afflutade köpet förwärfwade ägande rätt til alt hwad at honom såldt samt uti Köpe-Brefwet och Köpe-afhandlingen uplåtit blifwit, äfwen Brukets Förlager och Inventarier; Hultmanske Huset ej eller annorledes än med Heltwa Bruket kommit, at innehafwa och förwalta desse Förlager och Inventarier, såsom för Bruksdriften nödige och derifrån ofsiljacktige, och til hwilkas återgående på lika och enahanda sätt, eller jämte och med Bruket, Müller altså varit berättigad, hwilken rätt och förmon icke blifwit honom betagen eller kan anses förändrad genom det at Hultmanske Huset sedermera affstådt sin Egendom til Borgenärernes förnöjande och företrädes twist dem emellan inträffat, hålft desse Förlager och Inventarier Bruket åtfölgt, och Hans Kongl. Maj:t icke funnit skäl, at i Råder bifalla Borgenärernes underdåniga anhållan; det Rådskufwu-Rätten här i Staden måtte, jämte Concours-målet, få uptaga alt hwad som rörde handelen om Borna Bruks egendom, utan samma ansökning i Utslag den 22 Maji förledit är afflagit; Ty finner Kongl. Hof-Rätten i grund af hwad wedan om köpets bestånd blifwit förklaradt, det Grofhandlaren Müller, såsom under detta köp begripit och Bruks-egendomen åtföljande, äger, at utaf de Förlager och Inventarier, som wid alla Werken varit den 1 Junii 1787 befintelige, behålla alt hwad wid Müllers tilträde af Bruket funnits oförnyctt och oförwandlat i behåll, samt icke blifwit, under den tid Hultmanske Huset egendomen innehaf, ftingradt, ombytt eller förändrat; Börandes til utrönande häraf wid räkning Parterne emellan werkställas, och om derwid finnes, at Müller, utaf de den 1 Junii 1787 wid alla Werken befintelige såkra Förlager och Inventarier, med Bruket emottagit öfwer Tjugu Tusende Riksdalers wärde, efter Bruks-Bok, åligger Müller, at, til följe af 4:de Puncten förromrörde Köpe-Contract, ärsätta sine Wederparter sådant öfwerfött, deremot, i händelse desse Förlager och Inventarier antingen wid köpslutet icke utgjordt det utfatte wärdet af Tjugu Tusende Riksdaler eller ock sedermera blifwit under Hultmanske Husets förvaltning så ftingrade och förwandlade, at hwad Müller därpå i behåll sådt emottaga, icke stigit til denne Summa, Müller, i anledning af samma punct i Contractet, är berättigad, at för sig brist

årsfättning i Laga ordning söka; Skulle twist i desse ämnen Parterne emellan upstå, Kommer densamme jämlikt Kongl. Maj:ts ofwan åberopade Utslag, at af Hårads-Rätten uptagas i alt hwad som kan röra desse Förlager och Inventarier till belopp, värde och beskaffenhet, samt hwad derunder rätteligen må begripas och förstås, såsom frågor, hwilka härflyta utaf, och äga ofskiljaktig gemenskap med Handelen om Woyna Bruk; men Müllers årsfättningstalan at af honom utföras å ort och ställe, hwaråst twisten om betalning af Hultmanske Husets tillgångar Borgenärerne emellan anhängig är: Emedlertid och intill dess här om urskildt blifwit, må Müller, som i anledning af Löpe-affhandlingen sådt desse Förlager och Inventarier såsom för Bruks-driften omgångslige emot Borgen tilltråda, en sådan förman till godo njuta: såsom en följd af hwilket alt, Syslomännens här i Kongl. Hof-Rätten gjorde påstående om böter, för det Müller tagit Bruket med dess Inventarier och Förlager i besittning, sedan Hultmanske Husets obestånd war bekant, samt at Müller måtte åläggas desse Inventarier och Förlager genast astråda, också förfaller, såväl som Müllers särskildte klagan i frågan om Brukets utestående fordringar.

Beträffande widare Müllers klagan, det Lagmans-Rätten ålagt honom, at tillstålla Borgenärerne alla Woyna Bruk rörande Handlingar, Böcker och Räkenskaper, samt at ansvara till all den skada, som kunde upkomma för deras undanhållande, hwaråstwer, då Müller uti denne del förut ej haft tillfälle sig förklara, och Hårads-Rätten sig ej eller yttrat, Müller förment at Lagmans-Rätten ej bordt i förtid sig deråstwer utlåta; så emedan hwad Lagmans-Rätten i förberörde måtto förklarar, varit i et ofskiljaktigt sammanhang med den Huswudsfakeliga talan Syslomannen efter Stämning fört, hwaråstwer, och det Lagmans-Rätten, i denne del Müller ålagdt, icke annorlunda kan anses, än såsom en följd utaf det olika slut i Huswudsaken, deruti bemålte Rätt emot Hårads-Rätten stadnat; Men genom Kongl. Hof-Rättens här ofwan meddelte utlåtande, Lagmans-Rättens Dom blifwit ändrad; Ty följer och deraf, at Brukets Handlingar, Böcker och Räkenskaper, såsom ifrån Egendomen ofskiljaktige, böra den åtfölja, dock at Borgenärerne, så widt det rörer deras rätt, icke kunna betagas den för dem till desse Handlingar, Böcker och Räkenskaper nödige tillgång.

Ytterligare och hwad rörer Borgenärernes Syslomans påstående, at i den händelse handelen om Bruket skulle fastställas, Grofhandlaren Müller då måtte skyldig anses, at, efter den räkning, som wid Hårads-Rätten blifwit förestedd, och till Kongl. Hof-Rätten jämwal inlefwerevad, med ränta återgålda

till Borgendärerne alt hwad Müller å den betingade köpe-skillingen af Hultman-
 ske Huset återfådt, eller genom olaglige Rånte-beräkningar, och Provisioner,
 sig skal tillkantsat, böta för ocker och godtgöra alt hwad Hultmanske Huset å den
 i Fastigheten in-tecknade galden self betalt, hwilket Lagmans-Rätten, så widt
 det rörde hwad Müller genom förmenter oriktige liquidier sig till godv skal beräk-
 nadt samt i en eller annan del upburit, ansedt höra till den Domstols pröfning,
 som Ustrådes- och Förmons-twisten urskilde, uti hwilket Lagmans-Rättens ut-
 låtande åter Müller den ändring sökt, at sådant, efter hwad han förment, bor-
 de pröfwat wid den Domstol, som i Hufwudsaken dömt; och aldenstund, enär
 genom Kongl. Hof-Rättens förberörde yttrande, Hufwudsfrågan kommit i det
 förändrade stic, at köpet å Müllers sida blifwit för fast förklaradt, Borgendä-
 rernes i sådan händelse wäckte talan om betalning och årsättning för hwad de i
 och för detta köp hos Müller kunna åga at fordra, såsom härskytande ifrån sels-
 wa handelen, efter hwad Symbomannen åsweu selswe medgifwit, icke kan höra
 till Concours-Domarens handläggning, utan enligt Lag, bör uptagas af den
 Domstol, der Hufwudsaken eller frågan om berörde köps laglighet och bestånd
 blifwit pröfwad, men Härads-Rätten, då hwad uti denne del af Saken före-
 kommit, i anseende till sin widlöftighet och outredde beffaffenhet, icke kunnat
 på en gång med Hufwudmålet pröfwat, upskjutit med sitt ändteliga utlåtan-
 de härutinnan, och emedlertid förwist Parterne till widräkning sig emellan af
 gode Mån, som borde skilja det ostridiga ifrån hwad stridigt wore, derefter
 Härads-Rätten, uppå Parternes anmälan och med en sådan skilje-räkning
 försedde, så öfwer det ena som det andra sig utlåta wille; Fördenskul och
 som Müller hwarken kan betagas den Rättegångs förmen, at i laga ordning
 och wäg så desse frågor pröfwade, eller de samme genom hwad här i Kongl.
 Hof-Rätten anfördt blifwit, äro så utredde, at Kongl. Hof-Rätten sig der-
 med nu befatta kan; Allså finner Kongl. Hof-Rätten skäligt Lagmans-Rättens
 utlåtande i denne del at ändra, och deremot förwisa Parterne till Härads-
 Rätten, som i Hufwudsaken dömt, at enligt hwad sistbemålte Rätt sig ut-
 låtit, des ändteliga utslag deröfwer afbida.

Sluteligen hwad angår Symbomännens påstående, det Müller, som
 i sine Skrifter skal nyttjadit misfirmande utlåtelser emot Lagmans-Rätten,
 måtte deröföre med böter anses; så finner Kongl. Hof-Rätten, hwad i så måt-
 to emot Müller blifwit anmärkt, icke ligga honom i den mohn till last, at han
 till böter sållas må.

och

Och wårder i så bestaffad sak, den här i Kongl. Hof-Rätten fordrade Rättegångskostnaden emellan Parterne quittad och uphäfwen; och sådant allt med rättia. År och dag, som förr skrifwit står.

På den Kongl. Hof-Rättens wågnar

CARL A. WACHTMEISTER,

Sw. R. Droket.

(L. S.)

Carl Fred. Lindenbaum.

Sörestående Afskrift wara lika lybände med Hufwudskriften, bewittnar

Carl Adolph Lönbohm,
Kongl. Swea Hof-Rätts Actuarie.